

QORTI TAL-APPELL

IMHALLFIN

**S.T.O. PRIM IMHALLEF SILVIO CAMILLERI
ONOR. IMHALLEF GIANNINO CARUANA DEMAJO
ONOR. IMHALLEF NOEL CUSCHIERI**

Seduta ta' nhar il-Gimgha 26 ta' Jannar 2018

Numru: 2

Appell Numru: 5/15 PC

Steve Caruana

v.

Lucy May Bailey

Preliminari

1. Dan huwa appell maghmul mill-intimata Lucy May Bailey minn digriet [id-digriet appellat] moghti mill-Qorti tal-Magistrati [Ghawdex], Gurisdizzjoni Superjuri [Sezzjoni tal-Familja] [l-ewwel Qorti] fit-12 ta' April 2016 li permezz tieghu dik il-Qorti, filwaqt li cahdet it-talba tal-intimata illum appellanti biex il-proceduri fil-kawza quddiemha jinstemghu bil-lingwa Ingliza, laqghet it-talba ghall-hatra ta' interpretu a

tenur tal-Artikolu 21[2] tal-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili [il-Kodici] u nnominat lill-Avukat Dr. Daniel Calleja ghal dan il-fini, b'dan li l-ispejjez relattivi jkunu a karigu tal-appellanti u, fir-rigward tat-talba biex tinghata traduzzjoni bl-Ingiliz tat-traskrizzjoni tax-xhieda u dokumenti li jistghu jigu prodotti fl-atti, ikkonfermat l-ordni precedenti taghha li din it-traduzzjoni ghandha tibqa' ssir minghajr spejjez a kura tar-Registratur.

Mertu

2. Il-punti ta' kontestazzjoni fil-kawza odjerna istitwita minn Steve Caruana huma l-aspetti tal-kura u kustodja, access u manteniment ta' iben minuri tal-partijiet. L-intimata, li hija ta' nazzjonalita` Ingliza izda li ilha tghix fil-gzira ta' Ghawdex ghal dawn l-ahhar snin, issostni illi a tenur tad-dispozizzjonijiet tal-Att dwar Proċeduri Ġudizzjarji [Użu tal-ilsien Ingliż], [l-Att]¹, il-proceduri ghandhom jinstemghu bil-lingwa Ingliza stante illi hija ma tifhimx bil-lingwa Maltija, filwaqt illi skont hi, ir-rikorrent jifhem tajjeb bl-Ingiliz u ma ghandu jkollu ebda diffikulta` li l-proceduri jinstemghu bil-lingwa Ingliza.

---

¹ Kap.189

3. Illi permezz ta' rikors ipprezentat fil-15 ta' Marzu 2016 l-intimata talbet illi l-ewwel Qorti:-

“tordna li l-proceduri kollha jitmexxew fil-lingwa Ingliza u li x-xhieda tinghata f'din il-lingwa, salv ghal eccezzjonijiet gustifikati, f'liema kaz ghandu jinhatar interpret jew traduttur (ii) fin-nuqqas, u sissidjarjament, tahtar interpret waqt kull smigh tal-kawza fl-ismijiet premissi u fin-nuqqas, din il-Qorti stess tinterpreta hi l-proceduri u x-xhieda li tinghata lill-esponenti, mil-lingwa Maltija ghal dak Ingliza (iii) f'kull kaz, u fin-nuqqas li din il-Qorti tilqa' l-ewwel talba tal-esponenti, tordna li t-traskrizzjonijiet tax-xhieda kollha li tinghata fil-kors ta' dawn il-proceduri, jigu tradotti fil-lingwa Ingliza, u kopja taghhom tinghata lill-esponenti fl-inqas zmien possibbli (iv) f'kull kaz ukoll, tordna li kwalsiasi interpretazzjoni jew traduzzjoni tkun b'xejn u minghajr ebda spejjez a karigu tal-esponenti;”

4. Illi r-rikorrent appellat wiegeb ghal dan ir-rikors billi ghar-ragunijiet hemm indikati, talab li r-rikors tal-intimata jigi michud.

Id-Digriet Appellat

5. L-ewwel Qorti mmotivat id-digriet taghha tat-12 ta' April 2016 bis-segweni kunsiderazzjonijiet:-

“Illi permezz tar-rikors presenti, l-konvenuta qed terġa' tagħmel diversi talbiet in konnessjoni mal-problema tagħha li ma tifhimx bil-lingwa maltija li biha qed titmexxa din il-kawza.

“It-talba biex il-proceduri jsiru bl-ingliż, ġia ġiet miċhuda b'digriet preċedenti, u dan a tenur tal-artikolu 2(b) tal-Kap.189, wara li l-attur, li hu Malti, ma tax il-kunsens tiegħu għal dan il-fini.

“It-talba għall-ħatra ta' interpretu, wara li rat id-digriet tagħha tad-19 ta' Jannar 2016, fuq talba simili, u in konformita' mal-istess digriet, tilqa' t-talba a tenur tal-artikolu 21 (2) tal-Kap.12, u tinnomina lill-Avukat Dottor

Daniel Calleja għal dan il-fini, b'dan li l-ispejjeż relattivi jkunu a karigu tar-rikorrenti, għaladarba r-rikorrenti għadha tinsisti għall-ħtieġa tiegħu.

“Fir-rigward tat-talba biex tingħata traduzzjoni bl-Ingliż tat-traskrizzjoni tax-xhieda u dokumenti li jistgħu jiġu prodotti fl-atti, tinnnota li dan ġia qiegħed isir, a tenur tal-artikolu 5 tal-Kap.189. Tikkonferma li din it-traduzzjoni għandha tibqa' ssir mingħajr spejjeż a kura tar-Registratur.”

L-Appell

6. L-intimata ressqet l-appell tagħha permezz ta' rikors datat 15 ta' Gunju 2016, wara li kienet inghatat permess speċjali biex tappella mid-digriet appellat permezz ta' digriet mogħti mill-ewwel Qorti waqt l-udjenza tad-9 ta' Gunju 2016, a tenur tal-Artikolu 229[3] tal-Kodici.

7. Permezz tal-appell tagħha, l-intimata talbet illi din il-Qorti [i] tirrevoka d-digriet tal-ewwel Qorti tat-12 ta' April 2016 li permezz tiegħu cahdet l-ewwel talba tagħha sabiex il-procedura titmexxa bil-lingwa Ingliża; u, [ii] sussidjarjament, u mingħajr pregudizzju għall-ewwel talba, tvarja u timmodifika d-digriet appellat fis-sens li tirrevoka dik il-parti tad-digriet fejn gie ordnat illi l-ispejjeż għat-traduzzjoni tal-procedimenti jkunu a karigu tagħha u minflok tordna li l-istess traduzzjoni jew interpretazzjoni m'għandhiex tkun a karigu tal-istess appellanti.

8. L-aggravji tal-appellanti huma bbazati, in succinct, fuq l-interpretazzjoni zbaljata li skont hi għamlet l-ewwel Qorti [i] tad-

dispozizzjonijiet rilevanti tal-Kap. 189, u [ii] tal-ligi, meta ordnat lill-istess appellanti tbat i-ispejjez ta' traduttur jew interpretu.

9. Ir-rikorrent wiegeb ghal dan l-appell permezz ta' risposta pprezentata fl-1 ta' Lulju 2016 fejn, ghar-ragunijiet hemm esposti, sostna illi, filwaqt li d-digriet appellat huwa wiehed gust u jimmerita konferma, l-appell tal-intimata ghandu jigi michud.

L-Aggravji

10. Qabel xejn, din il-Qorti tqis li l-ewwel tigi trattata l-pregudizzjali sollevata mir-rikorrent fir-risposta tal-appell tieghu fis-sens illi d-digriet appellat huwa inappellabli. Skont ir-rikorrent, billi dan id-digriet huwa wiehed kamerali u mhux interlokutorju, ma jinkwadraz fid-dispozizzjonijiet tal-Artikolu 229[3] tal-Kodici, bil-konsegwenza li ma jista' jsir ebda appell minnu.

11. Din il-Qorti tosserva li huwa manifest illi d-digriet appellat inghata specifikatament biex jipprovi dwar talba *ad hoc* li saret mill-intimata sabiex tigi regolata l-kwistjoni tal-lingwa li ghandha tintuza fil-proceduri odjerni, liema kwisjoni tikkonsisti f'kontroversja procedurali bejn il-kontendenti dwar il-lingwa li biha ghandhom jimxu l-proceduri. Ferm il-

premess, id-digriet appellat huwa digriet interlokutorju *par excellence* li jirregola l-andament tal-kawza² u bhala tali jaqa' sfiq fil-parametri tad-dispozizzjonijiet tal-Artikolu 229[3] fuq citat.

12. Il-fatt illi d-digriet appellat seta' inghata *in camera* u mhux bil-miftuh waqt is-smigh tal-kawza huwa immaterjali f'dan il-kaz, ghaliex id-dispozizzjonijiet tal-Artikolu 229[10] jirregolaw il-procedura dwar kif ghandu jsir appell minn dawk id-digrieti interlokutorji li jkunu nghataw *in camera*. Dan jaqra testwalment hekk:

“[10]Meta digriet interlokutorju jkun inghata *in camera*, dan ghandu għall-għanijiet ta' dan l-artikolu u għall-għanijiet tal-kalkolu ta' kull żmien li jkun hemm fih stabbilit, jitqies bħala li jkun inqara bil-miftuħ fil-Qorti fid-data tal-ewwel seduta ta' dik il-kawza li tiġi minnufih wara li jkun inghata d-digriet mill-Qorti *in camera*.”

13. Ferm il-premess, u tenut in kont ukoll il-fatt li kien hemm udjenza f'din il-kawza quddiem l-ewwel Qorti appuntu fit-12 ta' April 2016, din il-Qorti tosserva li, filwaqt illi d-digriet appellat huwa wiehed appellabbli a tenur tal-Artikolu 229[3], il-permess specjali moghti mill-ewwel Qorti fid-9 ta' Gunju 2016 huwa validu u konsegwentement l-appell interpost mill-intimata huwa wiehed regolari. F'dan is-sens il-pregudizzjali sollevata mir-rikorrent in materja m'ghandhiex mis-sewwa u qed tigi michuda.

---

² Vide **Paul Tanti pro et nomine et vs Sammy Mifsud et nomine**, Qorti tal-Appell deciz 19 ta' Novembru 2001.

L-Ewwel Aggravju

14. Skont l-intimata, in-nuqqas ta' accettazzjoni, jew ahjar, ir-rifjut tar-rikorrent li l-proceduri jitmexxew bil-lingwa Ingliza, m'hijiex assoluta u l-istess rifjut jista' jigi mistharreg mill-Qorti. L-intimata ssostni li l-Qorti ghandha s-setgha li tiddeciedi hija stess b'liema lingwa ghandhom jitmexxew il-proceduri specjalment meta r-rifjut tal-parti l-ohra li l-proceduri jinstemghu bl-Ingliz, ikun wiehed kapriccuz u vessatorju bhalma huwa, skont hi, ir-rifjut tar-rikorrent f'dan il-kaz. Tilmenta wkoll illi r-rifjut tar-rikorrent li l-proceduri jinstemghu bil-lingwa Ingliza jilledi l-principju ta' *equality of arms* u konsegwentement, id-dritt taghha ghal smigh xieraq.

15. Ir-rikorrent wiegeb billi sostna li d-dispozizzjonijiet tal-Artikolu 2[b] tal-Att huma cari fis-sens illi d-diskrezzjoni moghtija lill-Qorti biex tordna li l-proceduri jinstemghu bil-lingwa Ingliza tiskatta biss jekk u meta ssir dikjarazzjoni ta' accettazzjoni mill-partijiet kollha li jitekllmu bil-Malti. Skont ir-rikorrent, il-Qorti hija munita wkoll bid-diskrezzjoni li twarrab id-dikjarazzjoni msemmija u m'hijiex marbuta biha.

16. Ir-rikorrent isostni ulterjorment illi r-rifjut tieghu m'huwiex motivat minn pika u ghandu ragunijiet validi sabiex jinsisti li l-proceduri

jinstemghu bil-lingwa Maltija. F'kull kaz jikkontendi illi l-Qorti m'għandhiex is-setgħa li tindaga fil-mottiv tar-rifjut li l-proceduri jinstemghu bil-lingwa Ingliza.

Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti

17. Ir-regola dwar l-ilsien tal-qrati tinsab fl-Artikolu 21 tal-Kodici li, fid-dispożizzjonijiet rilevanti tiegħu jipprovdi:-

“21. [1] L-ilsien Malti jkun l-ilsien tal-qrati u, bla ħsara tad-dispożizzjonijiet tal-Att dwar Proceduri Ġudizzjarji [Użu tal-ilsien Ingliz], il-proċeduri kollha għandhom isiru b'dak l-ilsien.

[2] Meta xi parti ma tifhimx l-ilsien li bih ikunu qed isiru l-proċeduri orali, dawk il-proċeduri għandhom jiġu interpretati lilha jew mill-Qorti jew minn interpretu li jiġi mogħti lilu l-ġurament.”

18. Ir-regola dwar l-uzu tal-ilsien Malti hija cara u daqstant cara hija l-eccezzjoni għal dik ir-regola. L-unika deroga permessa tinsab fl-Artikolu 2[b] tal-Att, li jaqra hekk:-

“[b] meta waħda jew iżjed mill-partijiet tkun jew ikunu jikkellmu bil-Malti u waħda jew iżjed tkun jew ikunu jikkellmu bl-Ingliz u l-partijiet kollha li jikkellmu bil-Malti jaqgħmlu dikjarazzjoni fl-inkartament tal-Qorti li jaċċettaw li l-proċeduri jsiru bl-ilsien Ingliz, jew meta ebda waħda mill-partijiet ma tkun la persuna li titkellem bil-Malti u l-anqas persuna li titkellem bl-Ingliz, il-Qorti tista' tordna li l-proċeduri jsiru bl-ilsien Ingliz. [sottolinejar ta' din il-Qorti]

19. Meta t-test ta' dan is-subinciz jigi mqabbel mat-test tas-subincizi [a] u [c], fost ohrajn, tal-istess Artikolu 2, ftit jista' jkun hemm ekwivoku li l-Qorti m'hijiex marbuta f'dan il-kaz li tordna li l-proceduri jsiru bl-ilsien Ingliz, bhalma hija marbuta li taghmel fil-kaz li l-partijiet kollha jkunu persuni li jitkellmu bl-ilsien Ingliz, jew f'kaz fejn ebda wahda mill-partijiet hija persuna li titkellem bl-ilsien Ingliz u ebda wahda mill-partijiet l-ohra ma hija persuna li titkellem bil-lingwa Maltija. F'kazijiet li jaqghu biex jirrizulta manifest illi d-diskrezzjoni tal-Qorti li tordna li l-proceduri jsiru bl-ilsien Ingliz hija marbuta sfiq mal-accettazzjoni espressa li tkun saret mill-partijiet kollha li jitkellmu bil-Malti.

20. Huwa daqstant evidenti illi l-partijiet li jitkellmu bil-Malti m'humiex marbutin li jaghmlu d-dikjarazzjoni kontemplata mis-subinciz [b] fuq citat u, minghajr id-dikjarazzjoni ta' accettazzjoni tal-partijiet kollha li jitkellmu bil-Malti il-Qorti ma ghandha ebda setgha li tidderoga mir-regola kontenuta fl-Artikolu 21 tal-Kodici u tordna li l-proceduri jinstemghu bl-ilsien Ingliz. Fi kliem iehor, jinghad illi l-Qorti ma ghandha ebda setgha diskrezzjonali biex tissostitwixxi n-nuqqas ta' accettazzjoni li l-proceduri jsiru bl-ilsien Ingliz kif tippretendi l-intimata.

21. Din il-Qorti hija tal-fehma wkoll illi tant hija fundamentali r-regola li l-ilsien tal-qradi Maltin huwa l-ilsien Malti u ebda ilsien iehor, illi d-diskrezzjoni tal-Qorti tikkonfigura biss biex twarrab l-accettazzjoni tal-partijiet li jtkellmu bil-Malti li l-proceduri jinstemghu bil-lingwa Ingliza, s'intendi f'dawk il-kazijiet fejn m'hijiex sodisfatta li huwa mehtieg li l-proceduri jinstemghu bl-ilsien Ingliz.

22. Din il-Qorti tqis ulterjorment illi għall-finijiet ta' determinazzjoni tal-kontenzjoni tal-intimata li għandu jigi investigat il-mottiv tar-rifjut tar-rikorrent jassumu sinjifikat partikolari id-dispozizzjonijiet tal-Artikolu 7³ tal-Att. Jigi ribadit illi f'kaz li jinkwadra taht is-subinciz [b] tal-Artikolu 2, is-setgha diskrezzjonali tal-Qorti biex tistabbilixxi jekk il-proceduri għandha isiru bil-lingwa Ingliza tiskatta biss jekk issir id-dikjarazzjoni mill-partijiet kollha li jtkellmu bil-Malti li jaccettaw li l-proceduri jsiru bil-lingwa Ingliza. Fil-fehma ta' din il-Qorti l-Artikolu 7 japplika f'dan l-ipotesi appuntu sabiex jassisti lill-Qorti tiddetermina jekk hemmx parti li għandhiex titqies bhala persuna li titkellem bl-Ingliz, u jekk il-partijiet l-oħra li jkunu għamlu d-dikjarazzjoni rilevanti għandhomx jitqiesu bhala persuni li jtkellmu bil-Malti għall-finijiet tal-imsemmi Artikolu 7. F'kaz

---

³ Dan l-artikolu jaqra hekk: "7. Għall-finijiet ta' dan l-Att -(a) persuna li titkellem bil-Malti hija persuna li taf biżżejjed l-ilsien Malti biex tifhem sewwa u ssegwi l-proċeduri li jsiru b'dak l-ilsien;(b) persuna li titkellem bl-Ingliz hija persuna li ma tafx biżżejjed l-ilsien Malti biex tifhem sewwa u ssegwi l-proċeduri jekk isiru b'dak l-ilsien iżda li tkun taf biżżejjed l-ilsien Ingliz biex tifhem sewwa u ssegwi l-proċeduri b'dak l-ilsien;(ċ) kull persuna għandha titqies li tkun titkellem bil-Malti kemm-il darba l-Qorti ma tkunx sodisfatta li ma hux hekk.

ghalhekk fejn il-Qorti ma tqisx illi l-persuna li titlob li l-proceduri jsiru bil-lingwa Ingliza tkun verament persuna li titkellem bl-Ingiliz għall-finijiet tal-Artikolu 7, il-Qorti tista' tirrifjuta li tordna li l-proceduri jsiru bl-ilsien Ingiliz minkejja l-accettazzjoni tal-partijiet l-oħra⁴.

23. Ferm il-premess, din il-Qorti taqbel mar-rikorrent illi l-mottiv tar-rifjut tal-parti li titkellem bil-lingwa Maltija li l-proceduri jsiru bil-lingwa Ingliza huwa immaterjali fl-applikazzjoni tad-dispożizzjonijiet tal-Artikolu 2[b] u konsegwentement ir-raguni għan-nuqqas ta' accettazzjoni tal-parti li titkellem bil-Malti ma tistax tigi mistharrga mill-Qorti fid-determinazzjoni tagħha dwar l-uzu o meno tal-lingwa Ingliza fil-proceduri. Din il-Qorti tqis illi l-unika konsiderazzjoni materjali f'kaz li jkun hemm l-accettazzjoni rikjesta mill-Artikolu 2[b] hija dik li l-parti l-oħra ma tkunx taf bizzejjed l-ilsien Malti biex tifhem sewwa u ssegwi l-proceduri kieku jsiru bil-Malti.

24. Jigi osservat finalment illi l-hsieb wara l-limitazzjoni fid-diskrezzjoni tal-Qorti f'materja ta' uzu tal-lingwa Ingliza minflok dik Maltija fil-proceduri gudizzjarji, jinsab tabilhaqq fir-regola fundamentali enuncjata mill-Artikolu 21 tal-Kodici li tippermetti eccezzjoni għaliha biss

---

⁴ Fil-kazijiet, imbagħad li jaqghu taht *inter alia* is-subincizi [a] u [c] ta' l-Artikolu 2, id-dispożizzjonijiet ta' l-Artikolu 7 japplikaw sabiex jassistu lill-qorti tqis jekk hijiex marbuta tapplika d-deroga u tordna li l-proceduri jsiru bil-lingwa Ingliza.

kif imfisser mid-dispozizzjonijiet tal-Att, liema dispozizzjonijiet ghandhom ghalhekk jigu mfissrin strettament fit-termini del resto inkonfutabbli tal-istess ligi. Appuntu ghalhekk, din il-Qorti tqis illi t-tifsira wiesa li l-intimata trid li tinghata lid-dispozizzjonijiet tal-Artikolu 2[b], ma hijjex legalment korretta.

25. Din il-Qorti lanqas tista' taqbel mal-aspett l-iehor tal-ewwel aggravju tal-intimata, fejn issottomettiet illi fic-cirkostanzi d-dritt taghha ghal smigh xieraq qed jigi intralcjat. Huwa manifest illi dan l-ilment tal-intimata huwa indirizzat unikament lejn ir-rifjut tar-rikorrent li jaccetta li l-proceduri jsiru bil-lingwa Ingliza. Din il-Qorti tirribadixxi li dan ir-rifjut huwa wiehed legittimu u m'huwiex sindikabbli fit-termini stretti tad-dispozizzjonijiet rilevanti tal-Att.

26. Rigward is-sottomissjoni maghmula b'mod generali li l-pozizzjoni legali kif tohrog kemm mill-Kodici kif ukoll mill-att hija vjolattiva, jew tista' tkun vjolattiva tad-dritt fundamentali tal-parti ghal smigh xieraq, din il-Qorti tirribadixxi li:

“Il-principju tal-*equality of arms* jesigi *inter alia*: li kull parti f'kawza jkollha l-opportunita` ragjonevoli li tipprezenta l-kaz taghha, inkluza l-fakolta` li tressaq xhieda, that kondizzjonijiet li l-ebda parti ma tkun “*at a substantial disadvantage*” *vis-a-vis* l-parti l-ohra; li kull parti jkollha l-opportunita' u z-zmien adegwat biex tipprepara u torganizza d-difiza taghha b'mod approprijat u minghajr restrizzjoni; li kull parti jkollha l-opportunita` li tezamina d-dokumenti, inkluzi rapporti ta' periti nominati

mill-Qorti, ezebiti fil-kawza u wkoll tezamina x-xhieda prodotti mill-parti l-ohra; u, b'mod generali, li r-restrizzjonijiet imposti mil-ligi domestika ma jwasslux sabiex parti ssofri "*actual prejudice*" b'mod li d-dritt taghha ghal smigh xieraq jigi vjolat." [Q.Kos 47/11 *Edgar Publio Bonnici Cachia vs Avukat Generali, deciza 5 ta' Dicembru 2014*].⁵

27. Fil-kaz odjern ma jirrizultax li gie menomat xi wiehed mill-fatturi indikati fil-bran fuq citat. In oltre din il-Qorti tosserva li s-subinciz 2 tal-Artikolu 21 tal-Kodici jipprovdi ekwilibriju tajjed b'harsien tal-principju tal-ugwaljanza tal-armi f'kaz li d-dispozizzjonijiet tal-Att ma jsibux applikazzjoni bhal f'dan il-kaz tal-lum, billi jipprovdi ghall-interpretazzjoni tal-proceduri mill-Qorti jew minn interpretu li jigi lilu moghti l-gurament.

28. Ghal dawn il-motivi, l-ewwel aggravju mhuwiex gustifikat u qed jigi michud.

It-Tieni Aggravju

29. L-intimata tilmenta in linea sussidjarja illi l-ewwel Qorti ma messitx allokata lilha l-ispejjez tal-interpretu li hatret ghall-finijiet tar-rikors taghha tal-15 ta' Marzu 2017 ghaliex, skont hi, il-ligi ma tikkontemplax l-ipotesi li xi parti ghandha tigi allokata l-ispejjez ta' traduttur jew interpretu, tant illi fis-subinciz [2] tal-Artikolu 21 fuq citat, hemm kontemplata l-possibilita`

---

⁵ App.S 65/10 *Teshome va Bord tal-Appelli Dwar ir-Regjati, 30 Settembru 2016*

li l-Qorti nnifisha tittraduci l-proceduri għall-parti li ma titkellimx bil-lingwa Maltija. Finalment, l-intimata ssostni li hekk kif l-Att jipprovdi li huwa r-Registratur li huwa inkarigat li jagħmel it-traduzzjonijiet tal-atti, sewwasew it-traduzzjoni tal-procedimenti orali għandhom ikunu bla hlas tant illi l-ligi ma tikkontempla ebda tariffa għall-hlas ta' traduzzjonijiet konnessi mas-smigh tal-kawza.

30. Ir-rikorrent wiegeb illi l-intimata għandha tagħmel tajjeb għall-ispejjez tal-interpretu li jigi appuntat biex jagħmel traduzzjoni tal-procedimenti orali fil-kawza, u għamel referenza għat-Tariffa B tal-Kap. 12 biex isostni li l-ligi tipprovdi tabilhaqq tariffa għall-hlas ta' traduzzjonijiet konnessi mas-smigh tal-kawza.

Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti

31. Permezz tat-tieni talba tagħha, l-intimata, in linea sussidjarja, talbet li tigi revokata “*dik il-parti tad-digriet fejn allokat l-ispejjez għat-traduzzjoni tal-procedimenti a karigu tal-esponenti u minflok tordna li l-istess traduzzjoni jew interpretazzjoni m'għandhiex tkun a karigu tagħha*”. Fir-rigward, din il-Qorti tagħmel zewg osservazzjonijiet: [i] illi l-intimata mhux qed tikkontesta, il-hatra *ut sic* tal-interpretu u [ii] li d-digriet appellat laqa' t-talba tal-intimata sabiex l-ispejjez tat-

traduzzjonijiet tal-atti u tad-dokumenti tal-kawza ghandhom ikomplu jsiru bla hlas a kariku tar-Registratur tal-Qorti. Ferm il-premess, m'hemmx dubju li t-tieni aggravju tal-intimata jittratta unikament l-ordni tal-hlas ta' ispejjez u tad-drittijiet tal-interpretu mahtur mill-ewwel Qorti⁶ ghall-finijiet tat-tieni talba taghha fir-rikors tal-15 ta' Marzu 2016 ai termini tal-Artikolu 21[2] tal-Kodici.

32. L-intimata ssostni li ma ghandhiex tbatl l-hlas tal-ispejjez u drittijiet tal-interpretu mahtur mill-ewwel Qorti ghaliex il-ligi ma tipprovdi xejn fir-rigward. Din il-Qorti tosserva li dan l-argument huwa huwa zbaljat. L-interpretu gie mahtur fuq talba espressa tal-intimata stess u din il-hatra saret appuntu ghaliex, kif diga` deciz, id-dispozizzjonijiet tal-Att ma japplikawx f'dan il-kaz biex il-proceduri jsiru bil-lingwa Ingliza. Izda dan ma jfissirx illi l-interpretu ma jithallasx jew illi ghandha tkun il-parti l-ohra li ghandha tbatl l-ispejjez konnessi ma' dawn it-traduzzjonijiet orali.

33. B'referenza ghat-Tariffa B tal-Kodici maghmula mill-intimata, din il-Qorti tqis bhala ftit spjegabbli s-sottomissjoni tal-intimata li l-ligi ma tikkontempla ebda hlas ghal traduzzjonijiet konnessi mas-smigh tal-kawza. Skont l-intimata, billi d-drittijiet kontemplati fit-Tariffa B huma dawk li jithallsu lil interpreti jew tradutturi ghal traduzzjonijiet mehtiega

---

⁶ Dr. Daniel Calleja.

mill-Qorti izda li m'humiex konnessi mas-smigh tal-kawza, *a contrariu sensu* it-traduzzjoni li ssir fis-smigh tal-kawza ghandha tkun bla hlas. Din il-Qorti tqis li dan l-argument huwa infondat ghar-ragunijiet segwenti. L-intepretu jew traduttur ma huwa qatt mehtieg bhala parti integrali mis-smigh tal-kawza u t-traduzzjoni li jaghmel tibqa' dejjem indipendenti mill-atti u ma tifformax parti mill-atti tal-kawza, bl-istess mod illi t-traduzzjoni tieghu ma titnizzilx fl-atti. F'kull kaz, fejn il-Qorti tehtieg traduttur jew interpretu, u fejn ir-Registratur huwa rikjest li jaghmel traduzzjoni tal-atti jew dokumenti tal-kawza, hemm dovuti l-ispejjez u d-drittijiet imsemmija fit-Tariffa B. F'dan il-kaz, billi hija l-intimata nnifisha li tehtieg traduttur tant li ghamlet talba *ad hoc* ghall-hatra ta' interpretu mill-Qorti, ma tistax tahrab mill-obbligu li thallas id-drittijiet lilu dovuti.

34. Donnu lill-intimata jisfuggilha l-fatt illi l-ewwel Qorti diga` pprovdiet li t-traduzzjoni tal-atti iskritti u dokumenti tal-kawza ghandhom jigu provduti lill-istess intimata bla hlas a kura tar-Registratur tal-Qorti. Din il-Qorti tifhem li dan ma sarx ghaliex m'hemmx spejjez jew drittijiet dovuti ghal dawn it-traduzzjonijiet⁷ izda ghaliex l-ewwel Qorti ghamlet koncessjoni favur l-intimata. Izda dan ma jfissirx illi l-intimata ghandha xi dritt li tesigi li t-traduzzjonijiet kollha jsiru minghajr spejjez jew li ma tbatix ebda spejjez fir-rigward. Inoltre hija illogika l-pretensjoni li l-

---

⁷ Tariffa B, regolament 6: "Ghal kull traduzzjoni mehtiega bil-liqi jew mill-qorti: dritt tar-registru .... €40".

obbligu tal-hlas tal-interpretu rikjest mill-parti li ma titkellimx bil-Malti jigi jinkombi fuq il-parti li tesigi l-proceduri jinstemghu bil-lingwa del resto ufficjali tal-qrati Maltin. It-traduzzjoni tal-atti u tal-proceduri u l-ispejjez li din iggib maghha, huwa korollarju dirett tar-regola generali li l-ilsien tal-qrati Maltin huwa l-ilsien Malti biss.

35. Ghall-kompletezza, din il-Qorti tqis ukoll illi, oltre li m'huwiex komputu taghha f'dan l-appell li tiddeciedi dwar il-motivi wara l-insistenza tar-rikorrent li l-proceduri jsiru bl-ilsien Malti, din il-konsiderazzjoni hija immaterjali ghall-finijiet tad-determinazzjoni dwar l-obbligu tal-hlas tad-drittijiet tat-traduttur f'cirkostanzi fejn il-hatra tieghu saret skont il-Ligi u appuntu sabiex jissalvagwardja l-interessi u d-drittijiet tal-parti li tehtieg it-traduzzjoni. Bl-istess mod huwa irrelevanti wkoll, fil-qafas ta' dawn il-proceduri, l-ilment tal-intimata li l-ordni fid-digriet appellat dwar il-hlas tal-ispejjez tat-traduzzjoni tilledi b'xi mod id-drittijiet fundamentali taghha, *multo magis* fejn, bhal fil-kaz prezenti, l-proceduri min-naha tal-intimata ma jkunux qed isiru bil-beneficju tal-ghajjnuna legali.

36. Ghal dawn il-motivi, it-tieni aggravju tal-intimata wkoll huwa infondat u qed jigi michud.

Decide

Ghal dawn il-motivi, din il-Qorti tiddisponi mill-appell tal-intimata billi tichdu *in toto* bl-ispejjez ta' din l-istanza jkunu a karigu tal-istess intimata appellanti.

Silvio Camilleri
Prim Imhallef

Giannino Caruana Demajo
Imhallef

Noel Cuschieri
Imhallef

Deputat Registratur
df